

відношення до магії, а магичний тип світогляду є безпосереднім прототипом всякого раціоналізму і так званої науковості. Так, Фрезер пише з приводу магії: “Коли магія є в своїй чистій і незмінній формі, вона припускає, що в природі явища повинні слідувати один за одним неминуче і незмінно, не потребуючи у втручанні особистого чи духовного агента. Отже, її основоположення тотожні з основоположеннями сучасної науки” [Campbell 1968, с.378].

Прикметно, що не всі автори, чия творчість у жанрі фентезі пов’язана з кельтської міфологією, відповідала високим художнім вимогам. Багато в чому ця тема через свою природну популярність забезпечувала комерційний успіх. Природно, що нічого нового подібні письменники не відкривали і не прагнули відкривати, а їх література була спрямована лише на розвагу.

Крім германо-скандинавської та кельтської міфології сучасний жанр фентезі прагне художньо освоїти й інші системи. Цей процес дуже показовий: знайомство зі світовою міфологічною системою немов демонструє загальну тенденцію до відтворення певного прасвіту, про який говорив ще в свій час Толкін. Утім не тільки ця причина лежить в основі прагнення сучасних письменників розширити свої міфологічні апетити. У більшості випадків тут виявляється спроба знайти нові вдалі в комерційному сенсі сюжети, наділені якоюсь екзотикою, яка ще не набридла читачеві. Справа доходить навіть до того, що автори, буцімто невдоволені сучасними фактами про світову міфологію, прагнуть вигадати своїх власних богів і героїв. Створюється прецедент подібності міфотворчості, – і тут також є свої успіхи і невдачі, поєднання комерції і справжньої художності. Розібратися в цьому, дати конкретне уявлення про сучасний стан жанру фентезі в англо-американській літературі буде завданням нашого наступного дослідження.

Література

Гуревич А.Я. Средневековый героический эпос германских народов// Беовульф. Старшая Эдда. Песнь о Нибелунгах. М.: 1975. – С. 14 – 16. *Пропт В.Я.* Морфология волшебной сказки. Исторические корни волшебной сказки.— М.: Издательство “Лабиринт”, 1998. – 512 с. *Толкин Дж.Р.Р.* О волшебных сказках. // Лист работы Мелкина и др. волшебные сказки. М.: 1991. — С. 225-247. *Филип Я.* «Кельтская цивилизация и ее эволюция». Прага: 1961. *Шаховский В.И.* Текст как способ экспликации эмотивности языкового сознания // Тезисы докладов XIII Международного симпозиума по психолингвистике и теории коммуникации «Языковые сознания: содержание и функционирование». – М.: 2000. – С. 174-175. *Штейнман М.* Игра с мифом в трилогии Дж. Р. Р. Толкина «Властелин Колец» // «... Лучших строк поведырь, проводник просвещения, лучший читатель!»: Книга памяти А. М. Зверева. — М.: 2006. – С. 75-95. *Campbell J.* Creative mythology. //The masks of God. Lnd.: 1968. – P. 430. *Guenon R.* Simboles foudamentaux de la science sacre’e. Paris: 1962. – P. 120.

УДК 811.111’06’27:004.9

МАХАЧАШВИЛІ Р.К.

(Запорізький національний університет)

ДИНАМІКА ПРОЕКЦІЇ АНТРОПНОГО ЯДРА У ІННОВАЦІЙНОМУ ТЕХНОКРАТИЧНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ЛІНГВОСФЕРНОМУ КЛАСТЕРІ

У статті розглядається пресупозиція корелятивності типологічних та якісних характеристик інноваційних одиниць англійської мови у сфері новітніх комп’ютерних технологій та процесів динаміки проекції антропного ядра у відповідному лінгвосферному кластері.

Ключові слова: термін, мовна інновація, інноваційна лінгвосфера буття, лінгвотехносфера, проекція антропного ядра.

Махачашвілі Р.К. Динамика проекции антропного ядра в инновационном англоязычном технократическом лингвосферном кластере. В татье рассматривается пресупозиция коррелятивности типологических и качественных характеристик инновационных единиц английского языка в сфере новейших компьютерных технологий и процес сов динамики проекции антропного ядра в соответствующем лингвосерном кластере.

Ключевые слова: термин, языковая инновация, инновационная лингвосфера, лінгвотехносфера, проекція антропного ядра.

Makhachashvili R. Anthropic Nucleus Projection Dynamics of English Technocratic Lingual Cluster. The article tackles the issue of correlation in between the innovative units of English pertaining to the sphere of computer technology typology and qualification as the dynamics of anthropic nucleus projection.

Key words: term, lingual innovation, innovative linguoshpere, linguotechnoshphere, anthropic nucleus projection.

Світ, що оточує людину, неосяжний. Безкінечним є розмаїття його форм і проявів. Протягом тисячоліть людство намагалось якомога повніше відобразити об’єктивну (та суб’єктивну) реальність у мові. Мова – це не просто засіб висловлення й передачі готової думки, а сила, що творить цю думку [Гумбольдт 1984]. Найдійовішим та найнаочнішим засобом такої рефлексії завжди було поповнення словникового складу мови за рахунок виникаючих реалій та концептів буття. За твердженням сучасних учених, все, що може зробити людина – це створити (в мові, релігії, мистецтві, науці) свій власний універсум – “символічний всесвіт”, який відкриває перед нею можливість розуміти та

тлумачити, зв'язувати та організовувати, синтезувати та узагальнювати досвід людства, а також знаходити індивідуальність через прилучення до культурного космосу [Левит 1996].

Лінгвосфера представляє собою комплексну, інтегровану, багатовимірну сутність і являє собою об'єкт дослідження майже всіх галузей сучасної гуманітарної науки (філософії, психології, соціології, культурології, тощо) [Алексеева 1993; Гримак 2000; Розин 1998; Тираспольский 1995; Юрьев 2000; Шевченко 2005; Bell 1987; Heim 1993; Нусе 1994]. В лінгвістичному аспекті нові реалії, які з'являються з незбагненною швидкістю, потребують негайного відображення в сучасній англійській мові. Саме тому в останні роки в значній мірі зросли темпи збагачення словникового складу англійської мови. Як ніколи актуального змісту набуло поняття “неологізму”, як рушійної сили прогресу мови [Зацний 2007; Левицький 2005].

Більш того, англійська інноваційна лінгвосфера як така (багатовимірною, складноорганізована, динамічна система) являє собою своєрідний „полігон” мовної актуалізації буття. Тобто, мовна (лексико-семантична) репрезентація новітніх модусів реальності існує в межах досяжності людського розуму, а отже, підлягає безпосередній перцепції та осмисленню (на відміну від дійсності як такої, лінгвальний онтогенез якої може бути лише з великим ступенем умовності реконструйованим лінгвістичними методами).

Тим самим, метою нашої роботи є дослідження лінгво-філософських параметрів динаміки англійської інноваційної лінгвосфери буття в контексті розвитку словникового складу англійської мови. Об'єктом дослідження виступає процес розвитку лексичного складу сучасної англійської мови в сфері становлення сучасної глобалізаційної цивілізації.

За зазначенням сучасних дослідників, “знак” є центральною ланкою лінгвістичної концепції. Таким чином, вважається, що суть мови полягає не лише в тому, щоби бути засобом комунікації, а й в застосуванні сталих асоціацій. Отже, в такому разі, матеріалізований об'єкт стає знаком, а “ідеальна” сутність – значенням [Кияк, 2004]. Крім того, мова визначається як комплексна система символів, кожний з яких денотує певний екстралінгвальний об'єкт, у той час як разом вони формують схематичне зображення того оточення, в якому існують носії даної мови .

З іншої точки зору лінгвістичний знак інтерпретується як міф. Так, Ролан Барт розглядає міф як вторинну семіотичну систему, яка базується на вже існуючій системі знаків. Таким чином, структура міфу, за Бартом, має амбівалентний характер: з одного боку система мови, що складає, власне, основу міфу, та міф, який, в свою чергу, являє собою метамову [Барт 1989, с. 79]. Людська мова – це мова слів, крім того, що вона є мовою знаків. Слово перекриває всі лінгвістичні знаки за об'ємом та параметрами своїх функцій. Слово є основою розумових процесів, а лексична ієрархія являє собою закріплення та збереження результатів когнітивної діяльності людства [Косовський 1974; Guttenplan 1989].

Як уже було зазначено в ході даного дослідження, слово, і в першу чергу лексичне новоутворення – неологізм – являє собою “наріжний камінь” дослідження, опису та, більш за все, ключ до розуміння комплексної сутності дійсності. Отже, це, в свою чергу дозволяє нам розглядати інноваційну лінгвосферу як особливий тип семіотичної системи.

Дослідженні комплексу інноваційних лінгвосфер сучасного буття базується на таких вихідних пресупозиціях:

I. Презумпція преіснування (наявності) антропоного ядра (центра) у плані змісту лінгвосфер сучасного буття.

Антропне ядро лінгвосфери – універсальний семантичний конструктор, концентрат семантичних елементів мовних одиниць опосередкованих когнітивним досвідом носіїв мови.

II. Поточний процес *дифузії проекції антропоного ядра в інноваційних лінгвосферах* та, відповідно, в металінгвосфері. У такому випадку лінгвальні компоненти антропоферичного середовища підлягають своєрідній трансорієнтації, в результаті якої домінантою плану змісту лінгвальної одиниці виступає онтологічний параметр.

З огляду на вищезазначене маємо зауважити, що становлення лінгвосферичної парадигми можна умовно розподілити на два етапи (стадії). Протягом *першої* стадії (назвемо її „**ініціальною**”) стадії спостерігається наявна антропоцентрична зумовленість та орієнтованість модусів лінгвальної актуалізації буття.

На *другій* стадії відбувається зсув рівноваги між периферією (яку донедавна являла собою інноваційна лінгвосфера) та онтологічним центром (десигнуємо його умовно „антропос”), центростремічна динаміка системи *поступово* замінюється на центробіжну. Саме тому ми пропонуємо ідентифікувати дану стадію як „**еволюційну**”. Як наслідок, спостерігається дифузія антропоного ядра

не лише в буттєвому, а й у екзистенційному аспектах. У ході зазначеного процесу лінгвосфера градієнтно перетворюється на автономну, самонапружену, самоврегульовану систему.

Дифузія проєкції антропоного ядра інноваційної лінгвосфери (виходячі з амбівалентної природи мовних одиниць) маніфестується взаємозумовленими білатеральними семіотичними трансформаціями:

- 1) зрушеннями на рівні плану змісту (ейдос);
- 2) змінами у плані вираження (морф) (наприклад, наявність біафіксальних одиниць, хибних морфем, і т.д.)

Сигніфікативні шабелі динаміки дифузії проєкції антропоного ядра, згідно з нашими припущеннями, становлять собою наступне:

- 1) – онтологічний денотат (своєрідний «семантичний геном» лінгвальної одиниці – онтологічні маркери в структурі значення, які містять відбитки всіх потенційно та актуально наявних сем);
- [2] – концептуальний денотат (*антропогенний семантичний параметр*);
- 3) власне денотат– семантика лінгвальної одиниці.

Згідно з нашою гіпотезою, у плані змісту лінгвальної одиниці відбувається поступове, порівнєве вивільнення онтологічного денотата (просування до поверхневих шарів значення) в результаті вилучення, або часткового вилучення антропоного параметру семантики.

Наслідками зазначеного процесу гіпотетично може вважатись:

- 1) визначення онтологічного статусу лінгвальної одиниці;
- 2) градієнтне становлення панлінгвосферизму буття.

У загальному сенсі розгляду підлягає англomовна інноваційна *металінгвосфера*. У вузькому сенсі – комплекс інноваційних лінгвосферних кластерів:

- 1) *Лінгвоглобосфера* (залучає до себе геополітичну, соціальну, та економічну лінгвосфери): відправна точка дифузії антропоного ядра – глобалізація як лінгвоонтологічний фактор;
- 2) *Неолінгвотехносфра* (синтез параметрів новітньої лінгвотехносфери та лінгвоносфери): відправна точка дифузії антропоного ядра – провідний антропоний параметр лінгвальних одиниць замінюється на аналогічний за статусом техногенний параметр;
- 3) *Лінгвоєкосфера* (синтез параметрів вербалізації компонентів „першої” та „другої” природи): відправна точка дифузії антропоного ядра – поступова абсорбція вихідного антропоного центру елементами рукотворного середовища;

Лінгвосфера, на нашу думку, являє собою особливу модифікацію „ризми”. Тобто, в цьому сенсі техносфера представляється децентралізованою структурою, периферією без центру. А отже, специфічний „лінгвоцентризм” (у абстрактному сенсі) буття виявляється продуктом поступової абсорбції антропоного екзистенційного центру безпосередньою *сферою його функціонування*.

Згідно з нашою гіпотезою у плані змісту лінгвальної одиниці відбувається поступове, порівнєве вивільнення онтологічного денотата (просування до поверхневих шарів значення) в результаті вилучення, або часткового вилучення антропоного параметру семантики. Основою верифікації становлення лінгвосферизму буттєвого та екзистенційного континууму в межах нашого дослідження є презумпція інгерентної термінологічності лінгвальних інновацій у кожній окремій галузі. Термін як особливий лінгвальний знак характеризується іманентною аемотивністю, аекспресивністю та сінтаксіологічністю (в цілому - аконотативністю), а отже, в плані змісту терміну є апріорно виключеним антропоний параметр.

Визначення “терміну” в різноманітних галузях сучасного наукового знання є багатостороннім та майже вичерпним. первинно в понятті “термін” закладено семантику чіткості, визначеності, граничності, конечності. Внаслідок цього, визначення даного поняття в рамках сучасних наук (мовознавства, логіки, філософії навіть психології) спираються першим чином саме на таке, історично зумовлене, значення.

Однак, для того, щоб мати змогу сягнути глибинну сутність цього поняття в межах комп’ютерного простору, як не парадоксально, необхідно знову звернутись до античного трактування. Зокрема, як уже було зазначено, згідно з концепцією Аристотеля “термін” інтерпретується як поняття, що фіксує *сталі* та *неминуці* аспекти реальності, на противагу різноманітним та мінливим її чуттєвим образам [Аристотель, с. 1157]. Таким чином, можна визначити, що поняття “термін” набуває категоріального, детермінуючого змісту по відношенню до дійсності.

У цьому зв'язку, необхідно зумовити, що саме ми маємо розуміти під поняттям категорія. У нашій роботі ми апелюватимемо до визначення, запровадженого М.А. Булатовим: “Категорія є відокремлена від дійсності та зафіксована в мові визначеність, до якої відносяться групи об'єктів або аспекти всієї дійсності і яка слугує засобом їх членування та синтезування” [Булатов 1993, с. 20]. Наданий підхід, на наш погляд, виявляється найбільш релевантним з точки зору лінгво-екзистенційної сутності явища категорійності.

Більше того, з огляду на вищезазначене, категорійний параметр може виявитись маніфестацією фактору екстралінгвістичної (в наданому випадку – буттєвої) системності терміна як специфічного мовного знаку. Для більш детального розуміння „категорійної” (в абстрактному розумінні) сутності комп'ютерного терміна, нам необхідно розглянути наступний комплекс параметрів: *вимір, поняття, концепт, термін*.

Необхідно підкреслити, що гносеологічні параметри, тобто параметри пізнання, є певним чином апріорно інкорпорованими до корпусу лінгвофілософських досліджень. Наголосимо, що в нашій роботі ми спіткаємось з абсолютно унікальним онтологічним конструктом – лінгвосферою.

Надалі маємо представити своєрідну схему трансформації поняттєво-концептуального аспекта до безпосередньо лінгвального. Так, зокрема, *вимір /категорія/* виявляється фундаментальним метафізичним та екзистенційним параметром (тобто, таким, що існує поза межами людського розуму та є залученим до перцепційного поля (когніції) незалежно від волевиявлення людини). Іншими словами, *вимір (категорія)* є *невід'ємним* атрибутом, можна навіть сказати – „елементарною одиницею” дійсності.

Поняття представляє собою одиницю мисленнєвого простору. Формування поняття являє собою процес перевтілення та певним чином перетворення реальності розумом, створення мисленнєвого уявлення про аспекти онтологічних та екзистенційних (у найбільш загальному розумінні) категорій. Наголосимо також, що таке уявлення має здебільшого синтетичний характер.

У межах запропонованої схеми *концепт* нам вбачається можливим розглядати як специфічну одиницю освоєння лінгвального середовищем відповідного середовища ментального (в цьому зв'язку необхідно зауважити, що одним з можливих визначень концепту як когнітивної сутності є „лінгвально-закріпленій ментальний факт”). Іншими словами концепт представляє собою конструювання лінгвального образу /схеми/ мисленого уявлення. Зазначимо, що концепт є більш дискретною сутністю, порівняно з поняттям.

Причому, подібну дискретизацію обумовлено, на нашу думку, саме загальною спрямованістю концепту на те, щоб бути актуалізованим неоднорідними мовними (зокрема, лексико-семантичними) засобами. Формування (і одночасне формулювання) концепту, таким чином, представляє собою передостанню стадію градієнтного процесу інкорпорації мовної та мисленнєвої сфер. Варто звернути увагу, що, якщо не виходити за межі конвенційної лінгвістичної парадигми, останньою (термінальною) стадією зазначеного процесу можна вважати формування лексико-семантичних одиниць, та позиціонування їх у концептосфері даної мови.

Термін, у свою чергу, в силу своєї специфічної природи не може вважатись повною мірою ані безпосередньо одиницею мислення, ані суто одиницею мови. Навпаки, термін як самобутня сутність має потенцію до поєднання (яке, в свою чергу, виявляється як у кумуляції, так і в кореляції) в собі всіх зазначених вище параметрів (відповідним чином: екстралінгвальних, буттєвих, інтралінгвальних та поняттєвих). Термін являє собою синкретичну та діалектичну єдність таких параметрів (*вимір /категорія, поняття, концепт, слово*). Унікальність феномену „терміну”, на нашу думку, полягає і в тому, що в той самий час він (термін) являє собою як продукт (результат) синтезу зазначених вище параметрів, так і джерело їх генезису.

На сучасному етапі розвитку лінгвістичної науки фахівці особливо зацікавлені в відстеженні причин розвитку термінів та їх сукупностей, серед яких виділяють 2 основні:

- 1) **глибинне пізнання (відкриття) фактів об'єктивної реальності,**
- 2) **власний розвиток цієї реальності, поява нових фактів та явищ.**

На рубежі XX-XXI століть сучасні комп'ютерні технології невблаганно займають все більше місця в суспільній свідомості. Технічна революція такою мірою впливає на трансформацію оточуючої дійсності, що на жаргоні так званих “хакерів” (*hackerspeak*) даний процес було актуалізовано в аббревіатурному новоутворенні *TEOTWAWKI* – *The End Of The World As We Know It: "There is, however, a class of people who not only believe TEOTWAWKI is upon us, but are positively looking forward to it..."* (The Daily Telegraph, September 22, 2002).

Внаслідок цього нові комп'ютерні реалії повинні отримувати невідкладне відбиття в сучасній

англійській мові, тобто, створювати якісно нову терміносистему. Таким чином, запровадження новітніх комп'ютерних технологій вимагає від мови (в даному випадку – англійської) нових засобів категоризації комп'ютеризованого Буття, шляхом його “*термінологізації*” (відбиття крізь призму новоутворених комп'ютерних неологізмів-термінів). Отже, з огляду на запропоновану вище поняттєву парадигму, можна зазначити, що комп'ютерний термін уявляється нам одночасно як засобом осмислення (перцепції), так і засобом безпосередньої лінгво-онтологічної актуалізації техносфери.

Одним з найважливіших досягнень комп'ютерної революції кінця ХХ-го століття було створення альтернативної реальності – “кіберпростору” (*cyberspace*), означуваного, також, як “віртуальна реальність”, або ж „віртуальний світ” (*virtual reality, virtual world*). Будучи невід'ємним продуктом цивілізації, віртуальна дійсність, однак, поступово відокремлюється в самостійне метафізичне ціле [Gelenter 1998; Groot 2001; Heim 1993, Makhachashvili 2010]. На думку сучасних дослідників, Інтернет – це явище своєрідного “світу IV” [Носов 1996, с. 23], в межах якого медіа виступає не лише як засіб передачі інформації або взаємодії, але виявляє власну, смислостворюючу та світостворюючу тенденцію. Причому провідними ознаками “четвертого виміру” є інтерактивність, нормативність та об'єктивізованість.

У свою чергу, реальний світ у процесі пізнання підлягає техноорієнтованій трансформації (і, як наслідок, відповідній категоризації): техносфера ніби повертає запозичені до того компоненти та цілі структури, тільки в модифікованій формі. Можна зазначити, що в збільшених масштабах, на онтологічному рівні відтворюється 3-ступеневий процес, який у межах лексико-семантичного рівня комп'ютерної дійсності ми пропонуємо ідентифікувати як „рекурсивну семантичну трансформацію” (більш детально про зазначене явище мова піде в другому розділі наданій роботи).

Під час такого переродження техносфера все одно залишається відокремленим середовищем, глибинним *alter ego* реальної дійсності, особливою квінтесенцією Буття. Зазначений підхід до штучної техногенної дійсності свідчить про наявну можливість розташування її (техносфери) в рамках відповідним чином переосмислених онтологічних категорій. В останні десятиріччя ХХ-го століття, завдяки розвитку новітніх технологій спостерігається становлення специфічної буттєвої сутності – так званої „віртуальної реальності”. Наголосимо, що однією з основних проблем щодо рефлексії відносно зазначеного „видобуття” виявляється питання онтологічного статусу віртуальної дійсності [Іванов 2000, с. 14].

Цей специфічний вид буття має тенденцію синтезувати властивості інших видів та форм буття. Так, віртуальній реальності притаманні деякі параметри об'єктивно-ідеального буття, оскільки вважається, що її (віртуальної дійсності) актуальне існування можливе лише завдяки комп'ютерним системам, в яких закони логіки відіграють першочинну роль. Разом з тим, віртуальній реальності притаманні властивості суб'єктивно-ідеального, оскільки її параметри можуть змінюватись за власним бажанням суб'єкта. Поряд з властивостями ідеального буття у віртуальній реальності відтворюються і певні властивості буття матеріального [Васюта 2000, с. 41], зокрема здатність впливу на органи почуття.

Більше того, новітнє “віртуальне” буття безпосередньо корелює з основоположними категоріями Буття реального. Однак, в рамках “комп'ютеризованої” дійсності ці категорії набувають якісного переосмислення. Причому провідним засобом такого переосмислення та “неокатегоризації” віртуального простору є створення та поповнення комп'ютерної терміносистеми сучасної англійської мови.

Поняттєві та категоріальні універсалії протягом століть актуалізувались у свідомості людини в рядки певних мовних репрезентацій. Однак, за появи альтернативної “віртуальної” дійсності поступово трансформується уявлення не лише про універсальні категорії антропосфери Буття, але й про універсальні поняття [Бульгіна 1997, с. 39].

Цілком логічним, на нашу думку, є припущення, що в техногенній реальності, так само як і за її межами, Людина представляє собою фундаментальний параметр антропних засад існування. Тим більше таке твердження виявляється справедливим для віртуального простору, оскільки він є продуктом людського розуму. Техногенна реальність являє собою штучний антропний простір, що складається з поєднання необмеженої кількості індивідуальних самостей. Їх мовна свідомість є саме тою ферментуючою засадою, на якій безпосередньо базується актуалізація віртуального буття. Отже, людина в техносфері є не просто “користувачем”, вона є центром нового, лінгво-екзистенційного континууму.

Об'єктивні закони антропного буття, вочевидь, можуть бути застосовані та адекватним чином

виконуються не лише в межах “реального” світу, а й у домені “комп’ютерної реальності”, яка, в свою чергу, першочинно вибудовується та відтворюється на засадах антропоцентричності, які поступово трансформуються у принципи так званої „антропосферичності”. Під такими принципами ми пропонуємо розуміти узагальнені паттерни „філогенетичного” освоєння штучного екзистенційного середовища і чинного розвитку останнього згідно зі структурами „первинної” (докомп’ютерної) екзистенції. Отже, в цьому зв’язку, маємо зауважити, що концептуальне поєднання двох світів (*meatspace* та *cyberspace*) породжує унікальну двосторонню модель суспільства, яка конститується сукупністю іманентно присутніх інтровертивних “самостей”, існуючих у єдиному соціосемантичному полі.

Наприклад, сукупність специфічних Інтернет-щоденників – „блогосфера” (*blogosphere*) – являє собою ні що інше, як множину індивідуалізованих екстравертивних полів, виникнення яких маніфестує зростання фрагментарного характеру “віртуальної” антропосфери. Зазначений процес, у свою чергу, може бути розподілено на дві основні фази: а) *первинна* (десигнуємо її умовно “блог-бумом” – *blog-boom*): спостерігається виконання принципу подібності техносфери (та віртуальної реальності, як її основної екзистенційної маніфестації) та реальної дійсності (який, у свою чергу, полягає в виконанні засад індивідуалізму та свободи самовираження в межах комп’ютерного середовища); б) *поточна*: одночасно із зростанням критичної *blog*-маси відбувається процес дезінтеграції антропного центру техносфери, що гіпотетично може призвести до нівелювання фундаментальних засад антропоцентризму буття.

Як наслідок, проявляється тенденція до своєрідної “дегуманізації” комп’ютерної дійсності. Лінгвальними засобами вибудовується своєрідна “смуга відчуження” особистості, за межами якої відбувається переорієнтація комп’ютерної антропосфери. Даний процес, в свою чергу, супроводжується реверсією смислових та поняттєвих домінант в межах комп’ютерної терміносистеми, зсув фокусу з антропоцентричності даної лексико-семантичної парадигми на *техноцентричність*. У такому випадку лінгвальні компоненти антропосферичного середовища підлягають своєрідній трансорієнтації, в результаті якої домінуючий антропний параметр таких одиниць замінюється на аналогічний за статусом техногенний параметр

На структурно-семантичному рівні наданий процес актуалізується у наявній перевазі „техноморфних” лексичних одиниць над преіснуючим загалом антропоморфних одиниць у даній сфері. У свою чергу, на безпосередньо семантичному рівні проявляється тяжіння до „дегуманізації” лексичних одиниць, що співвідносяться зі сферою новітніх технологій.

У той час як у процесі становлення техносфери спостерігалась своєрідна мода на „фаміліарізацію” віртуального простору, адаптацію його (в тому числі і мовну) під „паттерни” реального світу, на даному етапі розвитку техносфери простежується тенденція до підкресленого абстрагування комп’ютерної дійсності від її „близнюка”, надання техносфері атрибутів „умозорності”.

Парадоксальним, на нашу думку, виявляється той факт, що саме на зазначеному етапі в галузі мовних репрезентацій відбувається пенетрація техносферичних параметрів до засобів перцепції реального світу. Саме тоді, коли „віртуальність” майже проголошується невід’ємним атрибутом реальності, коли техно-компонент уже залучено до формули Буття, починається обособлення техносфери, маніфестація її „самості” як екзистенційного середовища.

Література

- Александров И.А. Человек в антропном мире / Александров И.А. – М.: Агар, 1999. – 432 с. Аристотель Этика. Политика. Риторика. Поэтика. Категории / Аристотель – М.: Литература, 1998. – 1392 с. Барт Р. Избранные работы: Семиотика. Поэтика / Р. Барт – М.: Прогресс, 1989. – 616 с. Булатов М.А. Категории философии и категории культуры / М.А. Булатов – К.: Наукова думка, 1993. – 346 с. Булыгина Т.В. Языковая концептуализация мира / Т.В. Булыгина – М.: Школа, 1997. – 574 с. Васютин А.П. Экзистенциальный подход к изучению виртуальной реальности / А.П. Васютин // Материалы Международной конференции “Виртуальное пространство культуры”. – СПб.: Санкт-Петербургское философское общество, 2000. – С. 21-23. Гримак Л.П. Грядущий век – век одиночества (к проблеме Интернета) / Л.П. Гримак // Мир психологии. – 2000. – № 2 (22). – С. 5-25. Гумбольдт В. Избранные труды по языкознанию / В. Гумбольдт – М.: Прогресс, 2001. – 398 с. Зацний Ю. Сучасний англійський світ і збагачення словникового складу / Ю. Зацний – Львів: ПАІС, 2007. – 228 с. Иванов А.Ф. Об онтологическом статусе виртуальной реальности / А.Ф. Иванов // Материалы Международной конференции “Виртуальное пространство культуры”. – СПб.: Санкт-Петербургское философское общество, 2000. – С. 14-16. Кияк Т.Р. Форма і зміст мовного знака / Т.Р. Кияк // Вісник ХНУ. – 2004. – № 635. – С. 75-78. Косовский Б.И. Учение о слове и словарном составе языка. / Б.И. Косовский – Минск: Высшая школа, 1974. – 272 с. Левит С.Я. Предисловие / С.Я. Левит // Энциклопедия культуры: В двух томах. – М.: Университет, 1996. – Т. 1. – С. 4-8. Левицький А.Е. Актуальні проблеми розвитку неології (на матеріалі сучасної англійської мови) / А.Е. Левицький // Вісник Житомирського державного університету. – 2005. – Вип. 23. – С. 16 – 21. Носов Н.А. Виртуальные реальности и современный мир / Н.А. Носов // Труды лаборатории виртуалистики. – Вып. 3. – М.: Ин-т человека РАН, 1997. – С.12-22. Потєбня А.А. Слово и миф / А.А. Потєбня–

М.: Правда, 1989. – 624 с. *Розин В.М.* Природа виртуальной реальности (условие философского дискурса) / *В.М. Розин* // Виртуальные реальности. Труды лаборатории виртуалистики. – Выпуск 4. – М.: Путь, 1998. – С. 46-59. *Тираспольский Л.И.* Космизм в эпоху Интернета / *Л.И. Тираспольский*– М.: Владос, 1995. – 247 с. *Шевченко І.С., Гончаренко І.О.* Конфліктна мовленнєва поведінка в англomовному кіберпросторі / *І.С. Шевченко, І.О. Гончаренко* // Вісник Житомирського державного університету. – 2005. – Вип. 23. – С. 24 – 28. *Юрьев Г.П.* Виртуальный человек в экстремальных условиях / *Г.П. Юрьев* // Труды лаборатории виртуалистики. – Вып. 9. – М.: Ин-т человека, 2000. – С. 31-36. *Bell D.* Social Framework of the Information Society / *D. Bell*– Oxford: Oxford U. Press, 1987. – 315 p. *Gelernter D.* Virtual Realism / *D. Gelernter*– Oxford: Oxford University Press, 1998. – 138 p. *Groot P.* Reality Engineering and the Computer / *P. Groot*– NY: Bantam Editors, 2001. – 104 p. *Guttenplan S.* Mind and Language / *S. Guttenplan*– Chicago: Chicago Editor's House, 1988. – 218 p. *Heim M.* The Metaphysics of Virtual Reality / *M. Heim*– LA: Westport Publishers, 1993. – 278 p. *Makhachashvili R.* Linguophilosophic Parameters of English Innovations in Technosphere / *R. Makhachashvili*– UK: Cambridge Scholars Publishers, 2010. – 93 p. *Nyce J.M.* From Memex to Hypertext: Vannevar Bush and the Mind's Machine / *J.M. Nyce*– NY: Kahn Publications, 1994. – 472 p.

УДК: 811.111'272

МОРОЗОВА Е.И.

(Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна)

КОГНИТИВНО-КОММУНИКАТИВНЫЙ ПОДХОД К ПОНИМАНИЮ ПРИРОДЫ ЗНАЧЕНИЯ

В статье систематизированы подходы структуральной, формально-логической и функциональной семантики к трактовке природы значения. В рамках последней выделен когнитивно-коммуникативный подход, своеобразие которого заключается в свойственных ему процедурах анализа, в которых задействованы категории, характерные для деятельностного стиля мышления, в частности, контраст фигуры и фона. Продемонстрировано применение приема использования дистинкций к анализу языкового материала.

Ключевые слова: деятельностный стиль мышления, значение когнитивно-коммуникативный подход, фон и фигура, прием использования дистинкций.

Морозова О.І. Когнітивно-комунікативний підхід до розуміння природи значення. У статті систематизовано підходи структуральної, формально-логічної та функціональної семантики до трактування природи значення. В межах останньої виокремлено когнітивно-комунікативний підхід, своєрідність якого міститься у притаманних йому процедурах аналізу, в яких застосовуються категорії, характерні для діяльнісного стилю мислення, зокрема, контраст фігури та фону. Продемонстровано застосування прийому використання дистинкцій до аналізу мовного матеріалу.

Ключові слова: діяльнісний стиль мислення, значення, когнітивно-комунікативний підхід, фон та фігура, прийом використання дистинкцій.

Morozova O. I. Cognitive/Communicative Approach to Understanding the Nature of Meaning. This article systematizes the approaches of structural, formal and functional semantics to understanding the nature of meaning. Cognitive/ communicative approach, which is a variety of functionalism, has been defined as the one characterized by specific research procedures. These involve categories characteristic of the discursive style of thinking, in particular, those of figure and ground. The technique of using distinctions is applied to analyzing linguistic data.

Key words: discursive style of thinking, meaning, cognitive-communicative approach, figure and ground, the technique of using distinctions.

Объектом рассмотрения в данной статье являются подходы к трактовке природы значения, а **предметом** – характерные для них приемы и методы. **Целью** статьи является определение сущности когнитивно-коммуникативного подхода к исследованию значения языковых единиц и соответствующих ему методов анализа путем выявления его места среди иных подходов.

В самом широком смысле **значение** языкового знака трактуется как вся та информация, которая передается с его помощью (ср. «означаемое» у Ф. де Соссюра и «план содержания» у Л. Ельмслева). Однако термин «значение», как отмечает И. М. Кобозева [2000, с. 43], печально известен своей неоднозначностью. У этого обстоятельства существуют объективные причины, кроющиеся в сложности структуры языкового знака, в котором взаимодействуют, по меньшей мере, четыре типа сущностей: (1) структурные категории, отражающие отношения между единицами языковой системы; (2) онтологические категории (действительного мира); (3) гносеологические категории (мыслительные); (4) прагматические категории, связанные с целенаправленным использованием языка в деятельности человека. Соответственно, звуки или письменные символы естественного языка передают минимум четыре разных типа информации: (1) о том, как знак связан с другими знаками; (2) о каком-то фрагменте реальности; (3) о форме отражения этого фрагмента в сознании человека; (4) об условиях, в которых знак используется. Значением, соответственно, может называться информация каждого из этих типов или их определенных комбинаций.

(1) С позиций **структурального** подхода значение языковой единицы трактуется как приходящаяся на нее доля некоего общего содержания, соотносимого с совокупностью всех знаков